

DABI ISTVÁN

VERSEK

TARTALOM

ELŐSZÓ

Önarckép

Költők vagyunk

(egy napon megjelent...)

Aki néz – nem mindig lát

Haikuk

(melyik nyelv a legszebb...)

(mint a hal dobálja magát...)

(mint télen a föld...)

(bűnösnek tartasz engem?)

(a magány hosszú kígyói...)

(menjünk le Dante nyomában...)

(a közöny-járvánnyal sújtott...)

A „Szolidaritás” születése

(a párnám alá rejtettem...)

(a fátlan házrengetegben...)

Dilemma

Festmény

Lélekvándorlás

Hit

A teve

Látomás

A fa és a gyümölcs

Alkalmi szerelem

Azt hittem

Bolgár esküvő

Bűvölő

Gyermekkor

Kép

Repülés

(lehet a bátorság hiánya...)

(a házak között áll...)

(pillants az égre...)

(A költészetre már nincs szükség...)

(a Föld kérge alatt...)

(tetszel...)

(a múlt vonatja...)

(nézz a szemembe...)

(lassan szertefoszlanak...)

(részegen forog a Föld...)

(hosszú téli álom után...)

(mintegy sírban nyugszik a Föld...)

Gyilkosság

A tenger

(a négy fal között...)

(lila éjjelek...)

(hinni...)

(csavargó voltam...)

(a szív egyik zugában...)

(a vízinövények zöld ujjain...)

A vak

(a szemek görbetükrei mögé...)

Baku

Bástya (Gdańsk)

A szavak átváltozása

(az álom-ragadozók elől...)

Egy magányos nő élete

(egykor az óceánok s a tengerek fenekén...)

(az ég felé nyújtogatják gyökereiket a fák...)

Idegen városban

Állítások és kérdések

Álom ébren

Azeriek

Egy moszkvai metróállomáson

Álom az ősi Bakuról

(gyapot – homok...)

(hitt és remélt...)

Erotika

Az azerbajdzsáni költőkhöz

(a csak álomban látott tenger partján...)

(megállt előttem...)

(a vastag bőr alatt...)

(fáradtan ült...)

(hallgassátok meg...)

(tegnap úgy tűnt hogy hívsz...)

(hogyan mondjam el neked...)

...-hoz

A lányok szerelme, a fiúk szerelme

(a sápadt napsugarak...)

(az ifjúság vihara ragadta magával...)

Atomháború után

Arckép

(a pedagógusok és a könyvek hatására...)

(amikor a magány csont-ujjai...)

(szenvedély szaggatta teste...)

(amikor tavasszal sötét felhők...)

ELŐSZÓ

Nemrég egy riporter kérdezte meg tőlem, hogy ha ily sok nyelvből fordítok verseket, saját magam miért nem írok? Ekkor bevallottam neki, hogy a fordítások mellett szinte párhuzamosan születnek saját költeményeim is, azonban azokat másodlagos fontosságúaknak tartom, mert a céлом, szinte kötelességem, ha már ilyen sok nyelvet tudok, hogy azokat a költőket, akiknek a műveit én eredetiben tudom olvasni, bemutassam azoknak, akik nem tudnak idegen nyelveket, vagy nem ismerik azokat annyira, hogy a költészetet eredetiben élvezhessék.

Ugyanakkor attól félek, hogy a saját műveim – éppen azért, mert rengeteget olvasok, fordítok – nem lehetnek eredetiek, mert akaratlanul is beveszem saját verseimbe az idegen gondolatokat, irodalmi formákat.

És, mivel Lengyelországban kezdtem verseket írni, azokat többnyire lengyelül „szülöm meg” és utána fordítom le magyarra. Verseimből lengyelországi lengyel és belorusz nyelvű, litvániai lengyel, valamint vajdasági és erdélyi magyar nyelvű újságokban, folyóiratokban közöltem. Több versemet bemutatta a Gdański Rádió, és a bitolai (Macedónia) „Razvitok” c. folyóirat. Magyarul mindezideig nem is igen igyekeztem saját verseimet publikálni, ezért ez a válogatás egy harminc éves időszak termésének nagy részét – időrendi, téma szerinti válogatás nélkül – öleli fel.

Önarckép

apám – a szótlán belenyugvás

anyám – az eleven ész

húgom – a munka

s én – a zagyva élet

se hitem

se céloom

s hitvesem a fátylas bűn

csak vágyam

és titkolt álmom

és életem – a szerelem

barátaim – az éjszaka magányos vándorai

kedveseim – a nagyvárosi neonok

és álmom – a titok

és életem – a láz

lakom a csendet

 a kihalt utcákat

 az elhagyott parkokat

 és a halszagú part is az én tanyám

s fekhelyem a fázós homok

 egy szigeti pad

 vagy idegen ágyak tolla melegít

elemem – a tűz

és színem – a vörös

fák füvek és pipacs

 mindenütt pipacs

 és láng

 és tűz

életem – a művészet

művészetem – a szerelem

szerelmem – a tűz

a tűz vörös

és vörös a láz

apám – a szótlán belenyugvás

anyám – az eleven ész

húgom – a munka

s én – a zagyva élet szerelmese vagyok

Költők vagyunk

költők vagyunk – beteges exhibicionisták
lemeztelenítve mutatjuk valónk
nézzétek e karcsú szó-csípőket
 e csinos mondatokat
 a jóképű jelzőket
tessék vegyétek
kínáljuk portékánk
 mint prostituáltak éjjel a bárban
tessék vegyétek
 a feslett hasonlatokat
 a kéjenc határozókat
várjuk a prédát
 mint pókok a hálóba zuhanó legyet
 mint kurvák a Pénzes palit
pedig csak azt akarjuk hogy olvassák verseink
kínáljuk portékánk
lemeztelenítve magunk
költők vagyunk – beteges exhibicionisták

(...)

egy napon megjelent
 önszántából?
 küldték?
 Kényszerítették?
Ő
RENDKÍVÜLI
 akart lenni
hogy csodálják
de más lett a sorsa
csak PARANCSOLT
mert úgy hitte ez a SZERETET
és dühöngött
 mert nem azt tették
 mit ő akart
 nem úgy
 ahogyan ő akarta
és egy nap eltávozott
 vagy visszavitték
ki tudja?
 Csak egy üres test maradt utána
 és néhány emlékkép.

Aki néz – nem mindig lát

Átnéz

az ablakon – látja az utcát

énrajtam – mintha nem is lennék

Benéz

az ablakon a szobába – kíváncsi nagyon

énhozzám – meglátogat egy percre

Belenéz

a lábasba – már éhes

a szemembe – de semmit sem lát ha nem akarom

Felnéz

a hegytetőre – csodálja az ott ülő sást

énrám – csodálja a tudásomat

Kinéz

az ablakon – az utcát figyel

énbelőlem valamit – terve van velem vagy fél tőlem

Körbenéz

nem tudja hol is van

Lenéz

a szakadékba – lezuhant roncsok hevernek ott

engem – de akkor miért néz rám?

Megnéz

de fél nem ismer

Ránéz

egy pillanatra s elfordítja a tekintetét

Szétnéz

erre-arra tétován

Utánané

mert nem biztos a dolgában

Visszanéz

még egyszer utoljára

és elgondolkodik:

érdemes volt ennyit nézni?

VALÓJÁBAN SEMMIT SEM LÁTOTT

Haikuk

A tömegtől nem
Lát ő embert mint más
Az erdőtől fát

Azt kívánta hogy
Meg ne lássa őt senki
Befogta szemét

Bármerre is ment
Sehol senkit sem látott
Sivatagban élt

Próbál olvasni
A sorok között az üres
Papírlapon is

Telefon nélkül
Hallja az üzenetet
Fülre sincs szükség

Magában beszél
Társaságban nem minek
Beszélnek mások

Primitív az
Aki a másiknak hisz
Mert meg nem érti?

Civilizált az
Aki késsel-villával
Eszik... kenyeret?

Vagy talán aki
Frakkban nyakkendősen jár
Az őserdőben?

Becsukta a szemét
Befogta mindkét fülét
S megértett mindent

Az okosoknak
Minden náluk okosabb
Őrültnek számít

Csak az ostoba
Képzeli magát mindig
Fő okosnak

(...)

melyik nyelv a legszebb
kérdik gyakran
és nagyon sokféle a válasz
az olasz – mondja az első
a spanyol – válaszolja a második
az angol – véli a harmadik
az arab, a japán – állítják mások
de van akinek a legjobban a szuahéli
vagy a yoruba tetszik

minden csak attól függ
 hogymelyiket tudod
 és hol élnek barátaid

számomra mindegyik nyelv szép
mert
az egyik – lágy
a másik – kemény
a harmadik – ritmusos
a negyedik – dallamos
az ötödik – lassú
a hatodik – gyors
 és így tovább a legutolsóig

de tényleg
melyik nyelv a legszebb
az amelyiken éppen beszélek

(...)

mint a hal dobálja magát nehezen kapkodva a levegő után
a horgász horgán agonizálva
ugyanúgy fulladozom és dobálom magam én
a valódi és vélt ellenségekkel teli világban
reménytelenül
hogymegtaláljam benne a helyemet

(...)

mint télen a föld alszik a vastag hóréteg alatt
alszik a nagyvárosi ember
a kedvetlenség pora hamuja és korma alatt
láthatatlan álarccal az arcán
csak a szája húzódik grimaszba
és a szemében gyűlölet-szikrák
csillognak

és egyre nagyobb távolságban
követi embertársait
a világ vége felé

(...)

bűnösnek tartasz engem?
de előbb bizonyítsd be
a bűnömet
és mondd nyíltan a szemembe
hogymivel vétkeztem ellened
az álmaimmal?
a szavaimmal?
a tetteimmel?
vagy a fékezhetetlen szerelmemmel?
hozz tanúkat
és ha csak egy is
ujjal mutatva rám ezt mondja:
Ő AZ AKI
elcsábította a húgomat
 a feleségemet
 a lányomat
akkor térden felmegyek
a világ legnagyobb szentélye lépcsőjén

(...)

a magány hosszú kígyói
csúszkáltak körülötte
a sötétből
éber baglyok huhogtak
és ő
a fák gyökerei alatt
mozdulatlanul
fehér fogaival
a feltámadás
fekete reményét
rágta

(...)

menjünk le Dante nyomában – akit Vergilius vezetett
a pokolba hogy a tisztítóüzön át feljussunk a mennyországba
figyelemmel követve az elkárhozott lelkek minden kínját
és a mennyben élő angyalok ájtatos mosolyát
és csak ezután válasszunk
a világ és a túlvilág között?

(...)

a közöny-járvánnyal sújtott
kihalt városok utcáin
az emberi hangok után vágyakozó
elhagyott házak
a szeretetről ábrádoznak

A „Szolidaritás” születése

a lány már hajnalban
megpillantotta
amint a város felé indult
tenyerén egy miniatűr cethallal
meztelen volt
csak pár tengeri fűszál
lógott a derekáról
csuromvizesen
lépdelt
hátra hagyva
erőtéljes lábnyomait
a homokban
a villamosok rémülten hátráltak a kocsiszínekbe
az autóbuszok gyáván lestek utána
a kitört garázsablakokon át
éjszakai csend kerítette hatalmába a várost
a pékek a kemencében felejtették a kenyeret
a gépek szófogadatlanul leálltak
a kalapácsok megszűntek kopácsolni
csak a tengeri óriás meztelen talpa
csattogott a kihalt utcák kövezetén
álomsápadt arcok villantak fel a lefüggönyözött ablakokban
hogy azon nyomban el is tűnjenek
az ég felé nyújtott karokkal futó lányt látva
aki ezt kiabálta:
„Kijött a Cethal, hogy elnyelje a világot!”

Gdańsk, 1980. augusztus

(...)

a párnám alá rejtettem
az álmaimat
hogy el ne olvassa senki
az agyamban rejlő gondolataimat

csak a halálom után
kúsznak majd elő
megdermedve félholtan
és eltűnnek az égen
mint a köd
a meleg nyári napon

(...)

a fátlan házrengetegben
késői gyermekkorom
álmából ébredve
meglepetten nézem az egyforma
ajtókat
ablakokat
erkélyeket

és nem értem
hogyan lehetséges
hogy az emberek még nem változtak
egyforma bábokká

Dilemma

a múlt nyomait
kitörölve emlékezetünkől
szülessünk újjá új tulajdonságokkal
rendelkező lényekként?

Vagy zárkózzunk be
az elmúlt évek árnyai közé
és ne lássuk
a változó világot?

Festmény

Rózsavölgyiné Tomonyák Gitta képére

román templomromok között
gótikus tornyon
török félhold
lövell napsugarakat

egy folyó fölé emelkedő
zöld domb felé
egy tó hullámain
fehér vitorlások szelik
de egyszerre eltűnik minden
és csak barna fakérget látunk
a művész megálmodott ábrándképeivel

Lélekvándorlás

eredeti csomagolásban
látható külsérelmi nyomok nélkül
hermetikusan zárt polietilén fóliában
túlvilági fertőző anyagok nélkül
leszállították a lelket
hogyan találjon magának testet
ebben az életben
de ettől a perctől kezdve
szükségtelen elfekvő árunak érzi magát
egy rosszul szellőztetett
a nedvességtől penészes raktárban
ahonnan hosszú évek után
egy fekete teherautón
elviszik
egy újabb címre

Hit

hinni
önmagunkban
az ész teremtő erejében
az értelemben
ami az életet irányítja
és a különböző fajok és népek együttélését
az önmegsemmisítés szakadékába
zuhanó Földön
és hinni
hogyan leugrik
a saját gyermekeit halálra ítélő Bolygóról
egy Óriás
hogyan megtartsa
egy évezredekig tartó pillanatig
ezt a lefelé gördülő
Gömböt

A teve

büszkén állt az útszélen
megvetően és gyűlölködve nézte
az őt bámuló embereket

„Mit akartok ti
kétlábú állatok
énnélkülem elpusztulnátok
a sivatag homokjában” – olvastam a szeméből

de nem mozdult
egyenesen állt
a tömegben
várta a megfelelő pillanatot
hogyan eltűnjön
a sárga láthatáron túl
Közép-Ázsia
száraz földjén

Bukhara, 1989 májusa

Látomás

oroszlán ordítja
varázsdalát
a vibráló neoncsövek alatt
a csillagok felé

hív a csók
a mámor

az élet
vihogva vetkőzik
amikor őrző trombiták sikongnak
és rángatózva járja
utolsó táncát
a sír fölött
és kimerülten elzuhan

A fa és a gyümölcs

A fa ősszel
lehullajtja gyümölcsét

Továbbra is büszkén áll
és nyáron az ágain
újabb termés mosolyog

De az alma
lent a porban megrohad
ha nem emeli fel féltő kéz

Alkalmi szerelem

felsikítasz a kéj mocskos karjába dőlve
mikor szerelem-polip szívja a véred
s a Perc után puhán ellankad a tested
mint pihenő macska a kályha alatt
nyúlunk el egymás mellett
két fél-idegen

csak a testet ismerjük
a vér zubogását ereinkben
a szív zakatoló lüktetését
a karmoló körmöket
a lángoló lábakat
a simuló combokat
és semmi mást

fekszünk egymás mellett
két idegen
és egyre távolodunk

zuhanok
zuhanok

a föld alá
a szennybe
a semmibe

de te nem jössz velem
bár szorítlak magamhoz
és te bújsz hozzám mint csecsemő az anyjához
mint méh a virágsziromhoz
s nem jössz velem

mégsem

ott maradsz égő testeinktől áthevült ágyamon
távol tőlem

a zöldes messzeségben
a Tatra csúcsán

miközben én a szakadékba zuhanok
mert nem ismerjük egymást
csak a testet
és reggel mint két ismeretlen megyünk tovább

Azt hittem

azt hittem sokáig
kis szoba
hol könyvek sorakoznak a polcokon
a boldogság
s a magány az egyetlen öröm a földön
most előlépek
és mint vaksi vakondok
állok elétek
és kérlek emberek
vezessetek

Bolgár esküvő

Körbe, körbe! Táncol a nép.
Horo, horo – gyors ütemre lép.
És kerék forog, kerék pörög,
Járja mind, veszett ördögök.

Szól a duda és a dob pereg.
A porban egy kutya hempereg.
Felnőttek s gyerekek dala száll,
Bár arrébb épp a halál kaszál.

Lakzira gyűlnek most itt sokan,
Vonulnak sorokban, boldogan.
Egy férfi, egy nő és egy gyerek,
Míg szól a duda s a dob pereg.

Körbe, körbe! Táncol a nép.
Horo, horo – gyors ütemre lép.
És kerék forog, kerék pörög,
Járja mind, veszett ördögök.

Terített asztal, finom borok.
Nyeli a sok-sok éhes torok.
Egyik felugrik, kurjant nagyot,
Táncra perdülnek kicsik, nagyok.

A vőlegény itt ül egymaga.
Tárva a menyasszony ablaka.
A sok vendég most mind berohan.
A fiú felnevet boldogan.

A menyasszony az ajtóban áll,
Kezében lábas meg fakanál.
Máris hozzák ki a sok ruhát,
A blúzt, a szoknyát, s a pongyolát.

Majd az ágynemű kerül sorra,
Szőnyeget hoznak szép csokorba'.
A lábast a fedők követik,
Közben már az eső is esik.

A kocsink fölött ponyva feszül.
A kakas ijedten felrepül.
Van sikoltozás, és van kacaj,
Egy lány Botev-verseket szaval.

Körbe, körbe! Táncol a nép.
Horo, horo – gyors ütemre lép.
És kerék forog, kerék pörög,
Járja mind, veszett ördögök.

Mély sötét fedi most a falut.
Szemünk már csillog, zilált hajunk.
Szól a zene, a dal idegen,
De a ritmus zörget szívemen.

Míg egyre csak táncol a nép.
Horo, horo – gyors ütemre lép.
És kerék forog, kerék pörög.
Járja mind, veszett ördögök.

Búvölő

jöjj közelebb
közelebb
idegen

nem lehet szíveden
ily sűrű vastag kéreg
nem mondhatom
félek

jöjj közelebb
közelebb
idegen

nem szabad ily
hidegen
meresztetni rám a szemed
csíráznak már a búzaszemek

jöjj közelebb
közelebb
idegen

egyre közelebb gyere
gyere

nem vagy te az ördögnek
gyereke

érted az emberi szavakat
hallasd hát a szavadat
gyere gyorsan gyorsan
ide hozzám
gyere

a Duna partján állok
gyere
jöjj jöjj egyre közelebb
te idegen

szemedből hidegen
vibrál felém a gyűlölet
ne ne mondd hogy
gyűlöllek

gyere gyere ide hozzám ülj mellém
pihenj meg ölemben mint anyád mellén
ne félj tőlem nem szabad
mohón figyelem ajakad

de te állsz némán szótalan
boldogságom – érzem – odavan
bár még hívlak egyre égve
s fájdalommal kiáltok fel az égre

jöjj közelebb
közelebb
te idegen

lassan a szíveden
felolvad már a jégburok
jaj a mély tengerhez futok
s ott kiáltok fel utoljára mélyen
hogyan engem ne érjen semmi szégyen

jöjj közelebb
közelebb
idegen

egyre közelebb
közelebb
gyere
gyere
gyere...

Gyermekkor

csingi-lingi
fecskepár
jaj de szép volt
messze már

mocskos disznó
kis kanász
álom volt csak
semmi más

gyermekévek
iskola
és egy törött
zongora

gólyafészek
homokvár
sétáltunk a
romoknál

hosszú utak
kis vonat
füstös mozdony
épp tolat

álmok tervek
nevetés
és szomorú
temetés

falu város
kirakat
bámultam a
hidakat

jött a Duna
bekapott
sodort a szél
kalapot

csingi-lingi
fecskepár
jaj de szép volt
messze már

majd a nagy szörny
a munka
durván állt
az utamba

hamm – felfallak
kiáltott
éjjel mégis
elszálllok

lepkeszárnyon
libbenek
angyalok és
istenek

szólnak hozzám
melegen
könnycsepp csillog
szememen

hívnak morcos
ördögök
s álarcokba
öltözött

sok éji rém
kísérget
táncol ezer
kísértet

fejem fölött
pókháló
hosszú szálú
szétmálló

csingi-lingi
fecskepár
jaj de szép volt
messze már

éji fények
mély sötét
bámulom a
fák között

csókok szállnak
remegés
vágyak égnek
mind kevés

dallam röppen
szép mese
ifjú lovag
s kedvese

pej paripán
lovagol
banya kérdi
hol lakol

fiúk lányok
kedvesek
vén boszorkák
tetvesek

tűz-lobogás
fény-parázs
gyermek-kacaj
láz-varázs

felnevet a
láng-kobold
vidám tervet
ő koholt

csingi-lingi
fecskepár
jaj de szép volt
messze már

tütü tutu
autó
sír a táblán
a futó

elhagyta a
királynő
azért mert hogy
cigány ő

arca kormos
fekete
nem lesz neki
gyereke

bús a baba
magába'
nem mehet el
a bálba

a sok játék
mind zokog
a felnőttek
boldogok

nélkülünk is
beszélnek
mert ők biz ezt
nem értik

csingi-lingi
fecskepár
jaj de szép volt
messze már

alig pár év
semmi sem
nem feledi
senki sem

s minden éjjel
visszaszáll
az a kedves
fecskepár

Kép

Nagyvárosok kóbor vándora céltalan
járom az éjszakát az álmokat
vágy-neonok villognak átfonnak
hosszú karok és felsikít a rézgalamb

látva fölöttem kering a vész-vércse
és kiáltják furcsa hangok félsz-e félsz-e
rámtör az éjszaka sok ezernyi réme
előlük szököm ki a városi éjbe

s ezért lesz tanyám kis kocsmá minden este
ahol a falra a mámor fest le
imbolygó árnyakat s a nők teste
megremeg a részeg szemektől ha Pestre

tör a szerelem kegyetlen durva éje
és a vércse fölöttünk köröz egyre
egymást tipró ádáz mámorunk lesve
s kiált sikong a rézgalamb félsz-e félsz-e

Repülés

Amikor 800 km-es óránkénti sebességgel
repülünk a felhők fölött
gyakran azt hisszük
hogy egy helyben állunk
s alattunk az északi tenger jéghegyei úsznak
de a felhőket szemtelenül széthasító napsugarak
a tekintetünknek utat nyitnak a földre
és habár az országutakat a folyókat
csak a térkép hajszálvékony vonalainak látjuk
egyszerre megértjük
hogy állandóan mozgunk
mi is
a repülőgép is
a föld is
és vele együtt az egész emberi élet

s amikor idegen repülőtéren érünk földet
és idegenek fogadnak
különös érzés lesz rajtunk úrrá
hogy egy helyben vagyunk
és mindenkit ismerünk
amíg csak el nem hagyjuk a Földet

(...)

lehet
a bátorság hiánya
és félelem a jövőtől
ha idő előtt választunk
önkezüleg halált
vagy pont ellenkezőleg
a bátorság jele
hogy eltávozzunk
az ismeretlenbe
ahol lehet
még szörnyűbb szenvedések
várnak ránk

(...)

a házak között áll
egy magányos fa
és szomorúan figyel
a kihalt város
egyetlen lakójának a lépteit
a színtelen égbolt alatt
a néptelen utcák
színtelen kövezetén
és várja
a fa
a leveleivel játszó
szellőt
de
mozdulatlanság szorongatja
az ő és az ember torkát
csak a színtelen égbolt
és a színtelen kövezet
öleli át a kihalt város
magányos fáját
és magányos lakóját

(...)

pillants az égre
a felhők mögül
bánatosan nézi a nap
a fehérbe öltözött földet
és meg nem érti
hogyan ez a gyász vagy az öröm
színe

(...)

A költészetre már nincs szükség
Szemétdombra kerülnek a verseskötetek
A kisportolt lányok gúnyolta romantikus fiúk
Titkos álom-paloták zugaiban
Hívják a halott ókori isteneket
Római költők ódáit suttogva
Reménykednek hogy megváltoznak az idők s a szokások
És ismét férfias férfiak és nőies nők
Kerítik hatalmukba a Földet

(...)

a Föld kérge alatt
forró szív dobog
csak mi nem értjük
hogyan mit üzen

(...)

tetszel
kedvellek
szeretlek
 hányszor ismételtük e szavakat
gyakran meggondolatlanul
 csak úgy
 kedvtelésből
és csak amikor megpillantjuk
 a könnycsepp-kristályokat
 akkor értjük meg
hogyan mindezt
komolyan vették

de később másoknak mondogatjuk
tetszel
kedvellek
szeretlek

addig a pillanatig
míg minékünk nem mondja valaki
szeretlek
és gúnyos kacajjal
távozik

(...)

a múlt vonatja
csikorogva fékező kerekei alatt
darabokra szakadt
nemzetségünk története
és hiába hívjuk a javasasszonyokat
varázslókat és minden vallás isteneit
visszahozhatatlanul
elmúlt
az ÉLET

(...)

nézz a szemembe
s olvasd
a ki nem mondott gondolatokat
a félbehagyott szavakat
a papírra le nem írt mondatokat
és értsd meg
legtitkosabb vágyaimat
és a félelmet
az elkerülhetetlentől

(...)

lassan szertefoszlanak
a régi szavak
és ködfelhőként
úsznak utánam
míg
a szám hozzá nem szokik
az új szavakhoz
amikor újabb hangok
pattannak le a nyelvemről
és csúsznak ki a fogaim között

a régi hangok
lassan elmosódnak
így felejtjük el
a hazánkat?

(...)

részegen forog a Föld
helyét keresve a világűrben
a bolygók és a számtalan csillag között
és mi emberek
a rokonainkat keressük
a Földhöz hasonlatos gömbökön
amik a végtelenségben hánykolódnak
fényévek millióin át
de csak a már régen meghalt hozzánk hasonló*
lények árnyait látjuk
amikor teleszkópokkal fürkésszük
a bolygók közti sötét tért

(...)

hosszú téli álom után
lassan ébred a természet
a mi agyunkban is
friss gondolatok csíráznak
hogyan áttörjék
az értetlenség és közöny
jégpáncélját

(...)

mintegy sírban nyugszik a Föld
a fehér hóréteg alatt
csak félig kiszáradt fű-periszkópokon át
figyeli
az EMBER névvel
hencegő
kétlábú rovarok
esztelen tolakodását

* Nem a külsőleg, hanem a hozzánk szellemileg, értelmileg hasonló lényekre gondoltam.

Gyilkosság

gyakran
akaratlanul is gyilkolunk
egy szóval
egy hangsúllyal
vagy egy ügyetlen gesztussal
és nem értjük
miért foszlott szét
a szerelem
és meredeznek körülünk
érzéketlen szürke sziklafalak

A tenger

mennyire csábított engem
 a Nagy Víz
 a Határtalan
habár az csak sok apró balaton
 amiket hullámok fonnak egybe
most már fél éve nem láttam a tengert
 de állandóan érzem nedves leheletét
és elég nekem a tudat
 hogyan itt él mellettem
mert a tenger ÉL

(...)

a négy fal között
az öreg tölgyfapolcokon álló
senkinek sem kell poros könyvekkel
teli szobában
a bezárt s elfüggönyözött ablakok mögött
vélte megtalálni önmagát
és amikor felkeresték régi barátai
meglepetten tapasztalta
hogy képtelen megszólalni emberi nyelven

(...)

lila éjjelek
szürke álmatlanságában
vörös kiáltások keringenek a hold körül
és denevérszárnyakkal csapkodnak
a bátortalan vakmerőség varjai
fehér leplekké változtatva
az évszázadok vér-fröcskölte lobogóit

(...)

 hinni
 mint
a pók vagy a légy
 a pókhálóban
kövéren haldokolva
 hogy talál
 még
legyet
 hogy szétpukkadjon
 a vértől
 a pók

(...)

csavargó voltam
az is maradtam
elsődleges hazám
ismeretlen útjainak
vándora
ahol a tengermelléki évek után
a szürke magányba süllyedek
mint az eltévedt vad
aki a mocsárban keres
tisztá vizet

(...)

a szív egyik zugában
szundít a féltékenység-törpe
hogy a gyorsabb szívdobbanásra felriadjon
és váratlanul óriássá változva
hatalmába kerítse az egész testet
és az értelmet

(...)

a vízínövények zöld ujjain
hullámok csiszolta gyöngyökkel
ékesített gyűrűk
vakítják el
a tenger-nélküli országokból jött
sápadt vendégek szemét
akik a hegyekhez hasonló
fehérgerincű hullámok között
keresik az óceán fenekén
az élet csíráját

A vak

elfüggönyözött ablakok mögött
sötét szobában
hol kiégett villanykörték lógnak
kopasz drótokon
és a rozsdás kályha
képtelen oldani a fagyot
jár egyenesen
fakó szemében az elégedettség kifejezésével
és amikor a függönyön át
amivel könnyed szellő játszik
pillangókként beröppennek
az alig észrevehető fénysugarak
rémülten emeli arca elé
öregesen sovány kezét

(...)

a szemek görbetükrei mögé
rejtett események
mintha az élet értelmévé
a lét lényegévé változnának
az ál-őszinteség pillanataiban
és mi nem értjük
hogyan is élhettünk eddig
ezen az elferdült világban

Baku

ahol a tenger sós hullámai
mossák le az utcákról a port
s a kis csatornák vizével öntözött parkokban
karsú pálmafák nőnek
a kertekben pirosan nevetnek a gránátalmák
és Kelet testvérként fogadja Nyugatot
és fekete szökőkutak lövellik az ég felé
a kőolajat
a sivatagra emlékeztető
homokdombokon
terül el az ezeregy éjszaka városa
BAKU

Bástya (Gdańsk)

magányos bástya
régiholt monarchák sakktábláján
mire vársz
nézd
pofáját tárja a jelen
hogyan
előregyártott betonfogaival
szétmorzsoljon
VIGYÁZZ!!!

A szavak átváltozása

rángó idegekre kiakasztva
száradnak a szavak
a mindentudó értelem lángjaiban
míg eszméletüket nem veszítik
mint az időben
le nem jegyzett versek
és álmunkban már hiába
próbáljuk összevarrni a kifakult
foszlányokat

(...)

az álom-ragadozók elől
álmatlanságban keresve
menedéket
több ezer éjszakát töltött
az áruházak kirakatainak
fényreklámai között
és a pályaudvarok lármás peronjain
hogy végül megpihenjen
a múlt erdejében
hol a holtak még vérszomjasabb
árnyai járnak

Egy magányos nő élete

felkelt megmosakodott felöltözött
elment munkába
hazament
megfőzte a vacsorát megette
levetkőzött megmosakodott
lefeküdt aludni
hogy holnap holnapután
harmadnap negyednap és utána
szakadatlanul ugyanazt tegye

(...)

egykor az óceánok s a tengerek fenekén
a sűrű ragadós iszapban
apró petékből
parányi bogarak keltek ki
hogy évmilliókon át
bonyolult folyamatok eredményeképpen
mindentudó emberekké váljanak
akik lassan
évmilliók alatt
ismét rovarokká változnak
majd iszappá porladva
új élet csírázik belőlük
amiről senki sem hallott
de mindenki hiszi
hogyan az élet örök

(...)

az ég felé nyújtogatják gyökereiket a fák
a leveles ágaik a földben rohadnak
a madarak messziről elkerülik
a görcsberándult törzseket
amikor segítségért kiáltoznak
és önmaguk sem értik
hogy miért az ágaikon állnak
s a kéreg alatt rejtőző szemek
meglepetten figyelik
a kék földet
és a fekete eget
de oda senki sem lép
segíteni
mert ezen az őrült világon
mi is
kézen járunk

Idegen városban

mint rémület kiáltásai
félálomban
másznak elő a szállodai ágy alól
ismeretlen arcnélküli árnyak
beszélgetni
 idegen nyelven
 fájdalom-foszlányokkal
 öröm-töredékekkel
az évszázad-építmények
vastag falai mögül
a gyűlölet-légkalapácsok ütései alatt
 romokba dőlt
 érzelem-palotákból
amikor
az utcák többemeletes mélységében
felébrednek a nappali fények

Állítások és kérdések

ott voltam
 régen
itt vagyok
 most
valahol leszek
 valamikor
valóban?
de hol?
 és mikor?

Álom ébren

valaki bekopogott az ajtón
és eltűnt
miután letett a küszöbre
egy csokor fekete rózsát
napként csillogó papírban
sokáig álltam mielőtt lehajoltam volna érte
alig érintettem meg az ezüst szalagot
amikor vékony kígyóvá változott
és becsúsza az ajtó alatt
megszólalt emberi hangon:
boldogságot hoztunk neked
– majd egy pillanat múlva eltűnt a föld alatt
megkövülten álltam
a földrengésig és az özönvízig
amikor darabokra hulltam
és magam mellett megpillantottam
egy csokor fekete rózsát
csillogó papírban

Azeriek

ifjú török harcosok
hoztak talán
hosszú harcok után
erre a földre
karcsú perzsa lányokat
vagy Perzsia lányai
csábítottak ide
török ifjakat
hogyan itt
arab dalok mellett
megszülessen az azeri nép
és ez a perzsa-török török-perzsa nyelv
amin a tűz földjét
és a nagy hazájukat
összekötő-elválasztó Araksz folyót
éneklük meg

Egy moszkvai metróállomáson

rongyokban
éhes
fáradt álmos
apró gyerek
feküdt a földön
mellette az anyja
csontsovány kezét nyújtogatva
alamizsnáért könyörgött
miközben előttük
egy kövér barna férfi
kolbászt zabált
és mohón tépte ki fia kezéből
a félig üres vodkás üveget
és hangosan káromkodott MAGYARUL

Álom az ősi Bakuról

a sikátorok fölött a sápadt hold
vezet el engem a múltba
amikor a sirvansahok háremeiben
sápadt arcú nők
dúdolnak bús dalokat
az uruk számára ismeretlen nyelveken
és a karavánszerájokban
vidáman mesélnek a férfiak
a távoli országokról
ahonnan Perzsia India és Kína kincseivel
megrakott tevékkel jöttek
s amikor a minaret balkonjáról
felhangzik a müezzín zengzetes hangja
az egész város kihál
míg az Allahhoz hű tömeg
sűrűn hajlong Mekka felé

Üzbegisztán – 1989. május

(...)

gyapot – homok
és 35°C árnyékban
néhány fa
rengeteg rózsza
pár esőcsepp a tiszta égből
szélfutam
homokszemek a szemhéjak alatt

szomjúság
 vékony gyapotszálak – tavaszi hó
 levélnélküli eperfák
selymet fonnak a hernyók
teaházak – zene
 hangosan egzotikus
 dobok – trombiták
 elnyújtottan vibráló hangok
titokzatos kéz- és csípő-mozdulatok
a távolban kéken csillogó kupolák
 alattuk ifjak ismételtetik
 a SZENT KÖNYV szavait
amik a vén medreszek bejáratait díszítik
mint a korhadt kerítéseken és omladozó falakon
 futó indák
mellette a modern város szíve dobog
 egyre hevesebben
 és fájdalomtól meg-megrándul
 amikor átfolyik rajta
 a huszadik század
 füsttől és gáztól szennyes vére
az égen vakítóan süt a nap
és a fákra a rózsákra a földre
lassan hull a gyapot-hó

(...)

hitt és remélt
 de mit
 és miért
ha köröskörül úr tátongott
amibe belezuhant
hiába mentek utána
nyomtalanul eltűnt a fenéken
egy részben
csak évszázadok múlva
meséltek egyesek meglepetten
a föld túloldalán
egy emberhez hasonló lényről
akinek a szavát senki sem értette
de érezték
hogyan hisz és remél

Erotika

láttalak
mint a tengerből felbukkanó óriást
talpad alatt megremegtek a partok
és én
leborultam előtted hogy imádjam
az Erőd

láttalak
mint a hullámokra emelkedő Európát
gyöngyszemek csillogtak a testeden
a nap fényében
leborultam előtted hogy imádjam
a Szépséged

láttalak
mint fegyveres amazont
aki kegyetlenül támad az ellenségre
és én
leborultam előtted hogy kérjem
a Kegyelmed

Az azerbajdzsáni költőkhöz

messziről jöttem
csak rövid időre
hogy halljam csengő szavaitokat
lássam a feketeszemű és feketehajú lányokat
a vakmerő férfias ifjakat
akiket annyiszor megénekeltek
hogy megcsodáljam a hegyeiteket
gránátalmában és szőlőben gazdag kertjeiteket
hogy barangoljak titkokkal teli utcáitokon sikátoraitokban
és elmenni innen nem tudok
habár már messze vagyok
mindig látom
álmaimban és ébren
a lányaitokat
a fiaitokat
a hegyeiteket
a kertjeiteket
az utcáitokat
a sikátoraitokat
és egyre hallom a hangotokat

(...)

a csak álomban látott tenger partján
elérzékenyülni
hazugság
mint amikor
a véletlenül felszedett nőnek
olcsó szerelmesregények
frázisait ismételtük
az örök szerelemről
a ki nem hűlő szenvedélyről
a sírig tartó vágyról
de hiszen csak
fiziológiai szükségleteinkről van szó

(...)

megállt előttem
sem nő sem férfi
bár emberi alakja volt
és emberi hangja
széttárta erős karjait hogy átöleljen
és így szólt:
a fiam vagy
gyere velem
megmutatom a királyságodat
túl hét hegyen
és hét folyón
sem a földön
sem a mennyben
hol – kérdeztem rémülten
ne kérdezd gyere majd meglátod
széles vállára ültetett
és nesztelenül felemelkedett a levegőbe
alattunk maradtak a felhők
fölöttünk barátságosan nevetett a Nap
földöntúli fényével megmosdatott
váratlanul megálltunk
a föld és a nap között
a föld és a bolygók között
a föld és a csillagok között
az emberi értelem számára végtelen térben
– íme a királyságod –
zendült egy erőteljes hang
– nézz körül és gondolkozz el
a sorsotokról
majd eltűnt

én úsztam a térben
ahol nem volt levegő
bár lélegeztem
ahol nem volt víz
bár nedves voltam
ahol nem volt nap
bár világos volt
ahol nem volt föld
bár láttam azt

csak én voltam
és az átlátszó köd
meg a különböző alakú felhők
odaúsztak hozzám
körülvettek

úgy tűnt
mintha kezek nyúltak volna felém
könyörgőn

a testem szétfolyt
csak a materializálódott értelem maradt meg
mint egy halvány fénysugár
a sötétben
és az alig kivehető alakok
öltöttek lassan testet

éreztem: újjá születtem
a fákbán
az állatokban
az embermilliókban
az utcák burkolatában
a hegyek
a folyók is

én voltam
bár én már régen nem voltam
egy éjjel
eltűntem nyomtalanul
az ismeretlen világűrben

(...)

a vastag bőr alatt
gyakran rejlik
szelídség és bátortalanság
de olykor a durva ember is
bátortalannak mutatja magát
sohase dőlj be a látszatnak
csak hosszú ismeretség után
alkoss másokról
véleményt

(...)

fáradtan ült
két keze az ölében
az ujjai remegtek
amint a szobát ellepő port nézte
de felállni nem tudott
ezért gyorsan becsukta a szemét
és elaludt örökre

(...)

hallgassátok meg
 ki nem mondott gondolataitokat
olvassátok el
 le nem írt szavaitokat
mondjátok ki
 a csak csírázó érzéseiteket
bátran
szégyenkezés nélkül
hiszen sokan mások
is így gondolkodnak
és így akarnak beszélni
 olvasni
 hallani

(...)

tegnap úgy tűnt hogy hívsz
habár sehol sem voltál
csak a fényképeid heverték az asztalomon
de én világosan hallottam
 – várlak
 mint akkor éjjel –
ki akarlak törölni az emlékezetemből
széttépni minden képedet
de te egyre csak mondod
 – várlak
 várlak
 várlak...
és én érzem izmos karod
gyengéd ölelését

(...)

hogyan mondjam el neked
át a fehér hegyerinceken
a tengeri hullámokon
hogy mennyire szeretlek

lámpa gyenge fényénél figyeltem arcvonásaidat
amikor ott feküdtél mellettem meztelenül
mint egy görög isten
és a szőrszálakat simogatva a melleden
suttogtam: maradj velem
álmodban kéjes mosollyal az ajkadon
tártad szét combjaidat
mert nem feszélyezett a tekintetem
tisztá voltál mint maga Ámor

emlékszel hogyan menekültünk mit sem jelentő szavak mögé
amikor gyermekeimet az öledbe vontad
mily nagyon irigyeltem tőlük
az oly jól ismert imádott helyet
emlékszel a feleségem szomorú tekintetére
amikor észrevette az örömünket
de egyszerre mindennek vége lett
hosszan búcsúzkodtunk
a távolba futó sínek mellett

évek óta hallgatsz
már csak az álmomban
símulok izmos melledhez
és érzem az arcomon a te forró leheleted

de reggel
csak a párnát ölelem
háttal a feleségemnek
mert ismét teveled voltam

...-hoz

1.

a kétszínűség és tettetés

az embertelen kapkodás századában

a robogó gépek korszakában

hogyan beszéljek neked

az érzéseimről

a gondolataimról

csak

az éjszakai csendben

a sötét magányban

merem

elsuttogni a neved

hogy meg ne hallja senki

mert oly korban élünk

amikor titkolni kell az érzelmeket

2.

Te is érzed

a testeden átfutó

áramot

amikor hosszan

szó nélkül

nézünk egymás szemébe

s az ajkunkon

játékos mosoly vibrál

s a tekinteted

titokzatos mágneses erővel

vonz a szakadékba

ahonnan kiutat

már nem találunk

3.

egyszer mindennek vége lesz

de élünk

kell tovább

a ki nem mondott szavak

a bátortalan érintések

az el nem csókolt csókok

emlékeivel

A lányok szerelme, a fiúk szerelme

A lányok szerelme szelíd csobogású kis patak
Szemükben megláthatod önmagad
Csak lágyabbak a vonalak
Finomabb az arcvonás szelídebb a tekintet
Mert arcodról a nő pillantása minden durvaságot eltüntet
Ujjjaival elsimítja homlokodon a ráncokat
Hozzád bújik megsimogat
Miként tette anyád gyermekkorodban ha hozzáfutottál sírva
A nő elkísér a temetőbe és melléd ül a sírra
És térdére vonva fejedet kócolja őszülő hajad
Csókolja kezéd és ajkadat

A fiú szerelme tengeri vihar szárazföldi orkán
Őrjítő-kegyetlen lávát öntő vulkán
A fiú részeg hajó csónak mit dobál a folyam
Mint hámját eltépő táltos a fiú olyan
Szerelme tűz-vér bódító ital pokol-mámor
Mint hajót a vihar folyton dobál Ámor

(...)

a sápadt napsugarak
képtelenek áttörni
a közöny vastag légrétegét
amikor sziszegő korbács-szíjak
kígyókként ölelik át
a szerelemtől félholt testeket

(...)

az ifjúság vihara ragadta magával gyermekkorom szellemeit
csak ritkán jönnek el félálomban mint árnyak az ablakom alá
de mindjárt mennek tovább hogy a szomszéd gyerekeket ijesztgessék
rém-mosolyaikkal
és amikor a dobhártyámat hasogatják már a kiáltások
elnevetem magam mert tudom hogy hamarosan őtőlük is eltávoznak
a jól ismert szellemek – a félhomály örök vándorai

Atomháború után

az elszenesedett romok fölött
felkelő nap
megvilágítja
a vakító atomrobbanás után
csodával határos módon
életben maradt sejteket
amik nyugodt helyet keresnek
hogyan új fajokat
alapítsanak

Arckép

titok akarsz lenni
de vagy rosszul elrejtett remény
sokak szívében
és a forró testeket tépázó
szélvihar
büszke fa akarsz lenni
de vagy hulló falevél
köröttes hullanak
szomorú levél-társaid
eltűnnél a sötétben
de a Nap fényét hinti rád
vagy
megfáradt értelem
és szenvedő lélek
amikor mosolyogsz
láthatatlan könnycseppek
gördülnek végig az arcodon
eltűnsz
és megjelenesz
mint a felhőkkel játszadozó Nap
vagy megkínzott
törött szívű
Ember
akkor miért öltözöl
SZÖRNYNEK???

(...)

a pedagógusok és a könyvek hatására
az alakjukat veszített
agysejtekben
megszületett egyetlen formás gondolat
de egy pillanat múlva az is szertefoszlott

(...)

amikor a magány csont-ujjai
szorogatják a torkomat
és régi barátok meg szeretők árnyai
állnak mozdulatlanul szobám négy sarkában
felkiáltok
és mély álomba zuhanok
csak órák múlva ébredek
reménykedve
hogyan meglelem önmagam
a könyvek között
idegen szavak sűrűjében
a világ elől örökre
elzárt szobában

(...)

szenvedély szaggatta teste
nem talált sehol
nyugalmat
hol részegen hevert a földön
hol férfiak felhevült teste alatt lihegve dobálta magát
vagy a dohányfüstön keresztül
nem ismerte fel a világot
vagy kábítószerektől eltompult agyában
rémlátomások születtek
csak másodpercekig látott világosan
de akkor sem értett semmit
most pedig futkosni szeretne az árnyak után
a kórterem fehér falain
de keze lába nem mozdul
csak a szemét nyitja tágra
és ébren és álmában
jelenét és jövőjét siratja
hiszen a múltjáról már mit sem tud

(...)

amikor tavasszal sötét felhők takarják el az eget
eszembe jut Gdańsk szürke égboltja
érezem a tenger leheletét

a balti-tengeri halak szagát
és gondolataimban Gdynia utcáit járom
vagy a sopoti mólóról figyelem

a zöld hullámokat
a fehér hattyúkat
a szürke kacsákat
és etetem a hangoskodó sirályokat

én Közép-Európa fia
a Hármásváros szerelmese